

αράπης

αράπης, ο, θηλ. **αράπισσα** κ. **αραπίνα, η**, πληθ. **αράπηδες** κ. **αραπάδες, οι**, ουσ. [<Αράπης]. **1α.** αυτός που είναι πολύ μελαχρινός, πολύ μελαψός: «όλο το καλοκαίρι ήταν συνέχεια κάτω απ' τον ήλιο κι έγινε σαν αράπης». (Λαϊκό τραγούδι: *μες της Πόλης το χαμάμ ένα χαρέμι κολυμπά, αραπάδες το φυλάνε, στου Αλή πασά το πάνε // όταν παίζει ο Τσιτσάνης την αράπικη πενιά και η αραπίνα δίπλα παίζει φίνο μπαγλαμά*). **β.** (υποτιμητικά) αυτός που ανήκει στη μαύρη φυλή, ο νέγρος: «οι Έλληνες δεν αποκαλούν αράπη ένα άτομο που ανήκει στη μαύρη φυλή, γιατί απλούστατα δεν είναι ρατσιστές». **2.** ο μπαμπούλας των μικρών παιδιών: «μην κάνεις αταξίες, γιατί θα φωνάξω τον αράπη να σε φάει». **3α.** (στη γλώσσα της αργκό) το απομονωτήριο της φυλακής: «τον είχαν κλεισμένο μια βδομάδα στον αράπη». Συνών. *τσέλα*. **β.** (στη γλώσσα του χαρτοπαιγνίου) το ταμείο της μπαρμπουτιέρας ή της χαρτοπαιχτικής λέσχης: «πήρε όλα τα λεφτά του αράπη και τα ποντάρισε πάνω σ' ένα φύλλο». Συνών. *κάσα (4) / κουτί (2) / μάνα (3) / μπάνκα (2)*. **γ.** το πέος. (Λαϊκό τραγούδι: *κι όλες γουστάρουν το μαύρο, το σκύλο, τον αράπη, τον ταμ ταμ ταμ*). Μεγεθ. **αραπάς, ο**. Υποκορ. **αραπάκι, το**. βλ. και λ. Αράπης:

- *καπνίζει σαν αράπης*, καπνίζει πάρα πολύ, είναι μανιώδης καπνιστής: «χάλασε τα πνευμόνια του, γιατί από μικρό παιδί καπνίζει σαν αράπης». Συνών. *καπνίζει και τη γόπα / καπνίζει και το φίλτρο / καπνίζει σαν καμινάδα / καπνίζει σαν μπουρί / καπνίζει σαν τζάκι / καπνίζει σαν τσιμινιέρα / καπνίζει σαν φουγάρο*.

- *τον αράπη κι αν λευκαίνεις, το σαπούνι σου το χάνεις*, βλ. συνηθέστ. *τον αράπη κι αν τον πλένεις, το σαπούνι στο χαλάς*.

- *τον αράπη κι αν τον πλένεις, το σαπούνι σου χαλάς ή τον αράπη σαν τον πλένεις, το σαπούνι σου χαλάς*, ματαιοπονούμε, όταν προσπαθούμε να αλλάξουμε κάποιον που έχει έμφυτα ελαττώματα. (Λαϊκό τραγούδι: *όσο και να σε μαλώνω πάντα μου αντιμιλάς, τον αράπη σαν τον πλένεις το σαπούνι σου χαλάς*). Η φρ. δεν έχει καμιά σχέση με το ρατσισμό. Συνών. *και κραγιόν να βάλεις σε γουρούνι, πάλι γουρούνι είναι / σαπουνίζοντας γουρούνι, χάνεις κόπο και σαπούνι*.

- *φουμάρει σαν αράπης*, βλ. φρ. *καπνίζει σαν αράπης*.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας